

delen dat door de eutrofiëring via de omliggende akker- en weidegebieden verbossing niet, dan slechts tegen hoge kosten, is tegen te gaan en men daarom doelbewust de verbossing zijn gang laat gaan.

Hetzelfde geldt voor het gebied Tuin-akkers bij Taarlo, waarvan de beheerder niet bekend is. Ook hier is sprake van verbossing. Het gebied van slechts enkele hectaren zal in de tweede helft van augustus nog een keer bezocht worden. Wel zijn hier enkele levendbarende hagedissen gesignaleerd waaruit afgeleid wordt dat de biotoopvereisten voor de adder er aanwezig zijn. Echter, het terrein is te klein om een eventuele aanwezige adderpopulatie

blijvende kansen te geven.

Een derde op adders te onderzoeken kilometerhok ligt in het Siepelveen bij Zeegse. Daar doet zich echter het probleem van grote recreatieve druk voor. Het gebied ligt temidden van recreatieterreinen met vakantiehuisjes en starcaravans en de bewoners hiervan - maar ook dagjesmensen - wandelen er graag al of niet met veelal onaangelijnde honden. Hoewel dit gebied rijk is aan levendbarende hagedissen is ook hier het voor adders geschikte resterende terrein te klein. Ook dit gebied zal in de tweede helft van augustus nog een keer bezocht worden."

Topografische kaart en luchtfoto van het Achterste Veen / Boerenveen waar Ulfert Wilkens adders probeert te vinden.

Dorpsenquête

Ilco van Woersem uit Baarn zoekt in zijn omgeving naar de ringslang. Dit soort is soms lastig te vinden. Maar met de hulp van omwonenden kwamen er heel wat ringslangen bovendrijven.

"Voor de actualisering van gegevens van ringslangen heeft RAVON mij een aantal km-hokken aan de randen van Baarn en Soest gegeven. Tijdens mijn eerste ronden, op zoek naar zonnende ringslangen, vond ik helaas niets.

Toen ik, bij ingeving, aan een in de tuin werkende dame vroeg of zij wel eens ringslangen zag, ontmoette ik tot mijn verrassing groot enthousiasme. Zij verwees mij naar de burens, die hadden vorig jaar een slang in de tuin gehad. Daar aangebeld, me voorgesteld, de reden van mijn bezoek uitgelegd en ik moest onmid-

dellijk mee naar de computer om de foto's te zien, die van de ringslang genomen waren. En ik werd weer verwezen naar burens, twee huizen verder, die hadden een jaar eerder jonge ringslangetjes op het gazon onder de grasmaaier gehad. En ze hadden ook wel eens een hazelworm op het gras liggen.

Uiteindelijk heb ik van een tiental dorpsrandbewoners, twee boeren, twee boerinnen, een manegehouder, twee volkstuineigenaren en beheerders van maneges, padvinderterreinen en waterzuivering de actuele gegevens gekregen van het voor-

Gebied	Onderzochte soort	Laatste waarneming
Roosterbos	Ringslang	1986
Baarnsche Bosch	Ringslang	1981
Middelwijk aan de Eem	Ringslang	1986
Langeindse Maten	Ringslang	1986
Langeindse Maten	Ringslang	1986
Eem bij Baarn	Ringslang	1986

De kilometerhokken die door Ilco van Werssem geactualiseerd zijn.

komen van ringslangen in een zestal km-hokken. De ringslangen leggen hun eieren in hopen maaisel van villawijkbewoners, in composthopen bij volkstuintjes, in oud kuilgras, onder tegels, en tussen opgevouwen kuilplastic. Van 1 kilometerhok vertrouw ik de verkregen gegevens niet; dat hok moet ik nog eens goed nalopen. De mijnheer, die me vertelde dat hij in zijn tuin wel eens een ringslang zag, was me niet overtuigend genoeg en vertelde dat hij ook al eens een hazelworm langs de Eem had gezien – iets waar ik niet in geloof. Maar de andere waarnemingen bevestigden elkaar, vulden elkaar aan en zijn uitermate geloofwaardig. Zoals die van de Indische dame, die vertelde dat, toen ze hier kwam wonen (jaren 70) haar kat vaak jonge slangetjes doodbeet. En de man die verwees naar zijn oom die op zijn huis had gepast en een ringslang een pad had zien

vangen. Het eindresultaat is dat ik nauwelijks meer veldwerk hoeft te verrichten, overal leuke contacten heb, een dia-voorstelling over ringslangen heb gegeven, leuke waarnemingen van boommarters hoorde en binnenkort voor de Lions Club (jaja) nog een lezing zal geven.

De navraagmethode werkt uitstekend bij ringslangen, hazelwormen en andere duidelijk onderscheidbare soorten zoals wezel of eekhoorn, maar werkt niet bij soortbepaling bij amfibieën en vissen (anders dan snoek, karper en aal)! Die leveren teveel verwarring op."

Hier een foto gekregen van een buurtbewoner waarop een volwassen Ringslang is te zien die jaarlijks enkele kikkers komt eten in een minuscule vijvertje in de dorpsrand.

Lokale kennis

Het doel van de inhaalslag is om een soort op zijn oude vindplaats terug te vinden. De verzamelde waarnemingen moeten recent én betrouwbaar zijn. Ook waarnemingen van bewoners van een gebied komen daarvoor in aanmerking. Enige behoedzaamheid is daarbij wel geboden! Niet alle soorten zijn even makkelijk te herkennen. Een onervaren waarnemer maakt makkelijk een vergissing tussen een levendbarende en een zandhagedis. De ringslang daarentegen is voor velen onmiskenbaar. Aangezien de ringslang bovendien ook niet de meest eenvoudige soort is om waar te nemen, kan een waarneming bij iemands tuinvijver je een hoop moeite besparen.

Ook loont het om voor de hazelworm navraag te doen bij hardlopers, hondenuitlaters of een mountainbiker. Zo werd met de hulp van een atletiekclub als

eens een groot aantal waarneming van deze soort verzameld in de bossen bij Hilversum (Harder, 2001). Artikelen in streekbladen en navraag bij "buitenlui" leverden in Noord-Brabant veel nieuwe vondsten van gladde slang en hazelworm op (Van Delft, 1998).

Om er zeker van te zijn welke soort is waargenomen, kun je in de eerste plaats vragen om een foto. Is deze niet voorhanden, probeer dan met open vragen meer te weten te komen. Het is dan beter om eerst te vragen: "welke kleur had het dier?", in plaats van "had de slang een gele ring rond de nek?". Zo voorkom je dat je woorden in iemands mond legt.

Harder, J., 2001. Hardlopers en hazelwormen. RAVON 10, 4(1): 1-5.

Delft, J. van, 1998. Gladde slangen Werkgroep Noord-Brabant. RAVON 4, 2(1): 3-5